

מטבחים

עלון מידע למטיילים למדריכים ולתושבי שדה בוקר והסביבה

"והיה כְּעֵץ שֶׁתּוֹלַע־עַל-מִים, וְעַל-יּוֹבֵל יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו, וְלֹא יֵרָא כִּי-יֵבֵא חַם, וְהָיָה עֲלֵהוּ רֵעָן;

ירמיהו י"ז

סוף הקיץ במדבר, הזוחלים עדיין בחוץ, צמחים יבשים ורובנו יושבים תחת המזגן. בצורת של שנתיים רצופות מכה ביושבי המדבר. בברכת חורף גשום שיבוא עלינו לטובה.

צוות ביס"ש שדה-בוקר

עדכונים מהשטח

- 'דיווחי גבים' אלו הם המקומות המחזיקים מים ע"פ דיווחים מהשטח: גבי ימין, גב חווה, עין ירקעם, עין צפית, גבי פרס, מצד מאגורה.
- פריחה מדברית: שנה שנייה של בצורת ואוגוסט היה חודש יבש במיוחד ללא פריחה. אם זאת, נצפו עמודי חצבים צעירים המבשרים לנו את תום הקיץ.
- הימים עדיין חמים ומיני נחשים עוד מסתובבים בחוץ.
- בגלל הבצורת של השנתיים האחרונות, השנה הייתה שנה קשה ליעלים. ספירת יעלים לבדיקת נתונים תצא לפועל בספטמבר.
- עדכון צפרות:
עונת הקינון הגדולה באה לסיומה. ניתן לצפות בנשרים ורחמים צעירים שפרחו מהקן.
עונת הקינון של הבזים השחורים החלה.
כמו כן, עונת הנדידה עומדת בפתח ונצפו כבר כמה להקות של, בין השאר, חסידות החולפות מעלינו.

רחם צעיר מעל בקעת צין
צילמה: גילי אדורדסון

צבא ושמירת טבע

מדי שבוע בעודי נוסעת מהמדרשה הביתה, אני עוברת במחנה שיזפון הידוע ברבים גם כמחנה שיבזון. בכל פעם מכה בי מחדש עוצמת ההרס והכיעור של המקום- תלוליות פודרה חרושות שרשראות טנקים המשתרעות לקילומטרים עד כי לא ניתן לראות דבר מלבד מראה מרתיע זה באופק. אולי זאת הסיבה לכך שכאשר התבקשתי על ידי גילי לכתוב כתבה בנושא צבא ושמירת טבע, נענית ברצון והמחשבות התחילו לטוס.

לפני כשבועיים התקשרה אליי קצינת החינוך של ביסל"ח 450 (הלוא הוא בית הספר למ"כים ולמקצועות החי"ר) בבקשה "לשדרג" את מערך ההדרכה שאנו, מדריכי הבית ספר שדה מעבירים לכל קורס מ"כים בנושא צבא ושמירת טבע. כפי שכבר אמרתי, הנושא מטריד אותי רבות ולכן אפשר לומר שהקצינה התפרצה לדלת פתוחה. התחלתי לעבוד על מערך הדרכה חדש. תיאומים מול המ"פ, המג"ד, הבית ספר שדה ומה לא, ותוך כדי העבודה הבנתי את עיקר הבעיה שבגללה יש צורך בהדרכה הזאת מלכתחילה- הצבא כל כך ממוקד מטרה שהוא שכח מה הוא עושה בעצם. מפקדים בדרגה בכירה כל כך להוטים להכשיר את חייליהם שהם שוכחים את מטרתם הסופית, שהיא להגן על המדינה. כלומר, לשמור על השטח שלה וכל מה שכלול בתוכו. מי שהמשפט הזה סותר לו את מושג שמירת הטבע, שילך שנייה למילון. ולכן החלטתי לחלוק גם איתכם את הבעיות הרבות, הפתרונות המועטים והסוגיות האינסופיות של 53% משטחי הנגב.

משנת '82, עם חתימת הסכם השלום עם מצריים ופינוי סיני עלתה בעיה בצמרת הפיקודית של צה"ל- רוב הבסיסים והפעילות של צה"ל התרכזו בסיני, ששטחה היווה מקום מושלם לתרגול הצבא. מרגע שנחתם הסכם השלום, היה צורך בהעברת כל הכוחות למקום דומה בארץ. כך קרה שרוב הבסיסים ושטחי האש של צה"ל התרכזו בנגב. הבעיה היא ששטחו לא גדול כמו סיני, סדרי הכוחות כל הזמן גדלים ויש צורך ביותר שטחים לתרגול מכיוון שהלוחמה התפתחה והשתנתה במשך השנים. משלב מוקדם כבר איתרו את העובדה שהפעילות הצה"לית האינטנסיבית וכמות השטח שהיא צורכת לא בדיוק מיועדים עם גורמי הטבע, ובתוך כמה נקודות בעייתיות ביותר:

קוליסים: (סימני גלגלי רכב על שטח טבעי) מלבד היותם פצע נופי קשה, לקוליסים יש כמה השפעות לטווח הארוך. דבר ראשון, השקע שנשאר בקרקע משנה את משטר זרימת המים באותו מקום. כלומר, הגשמים שעד היווצרות הקוליס התנקזו לערוץ הקרוב יוטו ויתפזרו לכמה "ערוצונים" קטנים, שהם הקוליסים, וכל מערכת הצומח והחי שהסתמכה עד אז על אותו ערוץ ראשוני תשתבש. שנית, קרום הקרקע הנוצר מפעילות אצות וכחוליות וחשוב לייצוב הקרקע נגרס תחת הגלגלים והתוצאה היא הגברת סחיפת הקרקע (אשר כל כך חשובה פה במדבר). ישנן עוד הרבה השפעות, אך אלה הן השתיים המרכזיות.

מטוסים: עורב המתנגש במטוס בשעת טיסה במהירות 800 קמ"ש, יפגע במטוס בעוצמה של 15,100 ק"ג. מכאן אפשר להבין שגם ציפור שיר קטנה יכולה להפיל מטוס מכל סוג, שלא לדבר על להקה שלמה. ישראל מהווה נתיב נדידה מרכזי לציפורים, והרבה מהן אף מקננות פה, ולכן זוהי בעיה רצינית המזיקה לשני הצדדים. כיום כבר ישנם צפרים העובדים בבסיסי צה"ל וקובעים יעדי טיסה, מהירות וגובה לפי עונות הנדידה ונתיבן.

אשפה: תרמילים, שרשראות, סוללות מנות קרב ועוד הם דברים שבאופן עקבי מוצאים בבטנם של חיות שנמצאו מתות בשטח. הבעיה היא שהרבה פעמים גם אחרי שהזבל נאסף הוא נשכח בשטח, וחלק מהלכלוך אינו ניתן לאיסוף כמו סולר או שאריות של חומרי נפץ. מעבר לפגיעה בבע"ח, חומרים רעילים שמצויים בסוללות ומצברים נפלטים ומחלחלים למי התהום (מספיקה כמות קטנה מאותם חומרים כדי ליצור זיהום רציני). ובסופו של דבר, הבעיה שכולנו נתקלים בה מדי יום ביומו- זה פשוט מכוער. הבעיות עוד רבות, והדרך לפתרונם היא ארוכה אבל החדשות המשמחות הן שהמודעות לעניין גוברת והמאמצים לשמירה על הטבע ניכרים בשטח.

לסיום, רק אגיד שאין לי שום התנגדות לצבא. אני חושבת שצה"ל זקוק לכל שטחי האש הקיימים כיום לאימונים ותרגולים ולכל האמצעים כדי לתפקד כמו שצריך. רק אם היו מחליטים להשקיע שמינית מהזמן שמוקדש לפן המקצועי בדברים כמו שמירת טבע, היכרות עם הנגב על כל יופיו והדרו ואולי אולי טיולים במרחביו, המוטיבציה לשמור על המקום הזה הייתה עולה. לא רק מפני שצריך להגן על השטח ה"מסוכן" הזה, אלא כי רוצים לשמור על חלקת הארץ הקסומה הזו.

טנק משאיר קולוסים
צילם: ירדן שלוי

מבט קצר לשמים...

כשיוצאים מהקופסא הקטנה שלנו הנקראת כדור הארץ ופורצים את האטמוספירה לחלל החיצון אפשר לגלות דברים משונים המסתובבים שם.

אחד מהדברים הללו הוא כוכב השביט – גוש קרח ענק. כאשר השביט מתקרב יתר על המידה אל השמש (אזור פלוטו-נפטון) הקרח בתוך השביט ממריא (הופך ישירות ממוצק לגז) ומשתחרר בלחץ רב החוצה. לפעמים התפרצויות אלה גורמות לפיצוצים המפרקים מהשביט חלקיקים קטנים המסתרכים אחריו כזנב.

דבר אחר שנוכל לראות בחלל הוא האסטרואיד – סלע גדול (יכול להגיע עד כמה מאות ק"מ) מכוסה באבק ואבנים הנע בחלל במסלול קבוע. לרוב אסטרואידים ממוקמים בצפיפות רבה יחסית האסטרואיד חשוף לפגיעות מאסטרואידים סמוכים אליו או גורמים אחרים הנעים בחלל, כל פגיעה כזו יכולה לגרום לחתיכות ממנו להישבר. בנוסף, בגלל כוח המשיכה הנמוך שלו, כל אבן הנופלת מהאסטרואיד לא תשוב אליו אלא "תשוטט חופשייה בחלל".

ואיך כל זה קשור אלינו? כאשר אנו מתקרבים למסלולם של לאבק או אבנים קטנות שנשארו בחלל בעקבות כוכבי שביט או אסטרואידים גרגרי האבק מנסים לחדור את האטמוספירה של כדור הארץ. החיכוך הרב עם האטמוספירה גורם לבערה גדולה ואנו רואים פס בהיר חוצה את שמי הלילה, אנו קוראים לפס זה "כוכב נופל" או מטאור. לעיתים, כשמדובר באבן גדולה במיוחד חלקים ממנה עשויים להגיע עד לפני כדור הארץ – מטאוריטים.

ישנם מטאורים אקראיים – בלתי צפויים שניתן לראותם בכל זמן ובכל מקום. לפעמים יש מטרי מטאורים, אותם ניתן לצפות מראש – מתי יתרחשו ובאיזה אזור בשמים נראה אותם.

מטר מטאורים כזה התרחש (כבכל שנה) ב-12/8. שמו של מטר זה הוא מטר הפרסאידים. השם ניתן עפ"י קבוצת הכוכבים שנראית כמקום מוצא המטאורים (כמובן שהם לא יוצאים ממנה באמת), במקרה זה קבוצת הכוכבים פרסאוס.

בשנה הבאה, בדיוק באותו תאריך תהיה תצפית יפה במיוחד על מטר הפרסאידים היות והוא יוצא בלילה ללא ירח, אז שריינו כבר עכשיו את ה-12/8/2013 לליל מטאורים זורח וקיצי!

גל בן דרור
מדריכה בבית ספר שדה

תצפיות מעניינות מהחודש האחרון

תאריך	שם המין	מיקום	הצופה
22/8	להקה של כ-100 חסידות	מדרשת שדה בוקר	יובל הדר
20/7	צבוע	נחל חווארים	גילי אדוורדסון
24/8	זוג בזים שחורים	בקעת צין	צוות הביס"ש
24/8	שני רחמים צעירים	בקעת צין	צוות הביס"ש
22/8	שני צבאים	מול מרחבעם	פרח בוקר
23/8	ורדית סיני	נחל צפית	קורס מדריכי דרום 2012

בז שחור בבקעת צין
צילמה: גילי אדוורדסון

ליצירת קשר

בית ספר שדה: 08-6532016 (מרכז הזמנות – שלוחה 1, מחלקת הדרכה - שלוחה 2).

אתר האינטרנט שלנו:

תגובות, הערות, הארות, מידע לפרסום ועוד...

יש להעביר לגילי אדוורדסון

matbeon.boker@gmail.com